

Włodzimierz MIZERSKI, Halina URBAN¹

DYREKTORZY PA STWOWEGO INSTYTUTU GEOLOGICZNEGO W LATACH 1919–1989

W latach 1919–1989 funkcję dyrektora Pa stwowego Instytutu Geologicznego sprawowało 12 osób. Wszyscy ju nie yj . Byli to (w nawiasach podano okres sprawowania funkcji dyrektora PIG): Józef Morozewicz (1919–1937), Stefan Czarnocki (1937–1938), Karol Bohdanowicz (1938–1939 oraz 1945–1947), Józef Zwierzycki (1939–1941), Jan Czarnocki (1947–1951), Kazimierz Guzik (1951–1952), Stefan Zbigniew Ró ycki (1953–1954), Edward Rühle (1954–1966), Roman Osika (1966–1975), Jan Czermi ski (1975–1976), Jan Malinowski (1976–1981) i Waław Ryka (1981–1989).

Wszyscy dyrektorzy Pa stwowego Instytutu Geologicznego byli nie tylko wybitnymi geologami, ale cz sto te postaciami niezwykle barwnymi, o skomplikowanych yciorysach. Obecny Jubileusz Pa stwowego Instytutu Geologicznego jest dobr okazj do przypomnienia ich sylwetek. Zamieszczone noty biograficzne, traktuj c o ludziach kieruj cych Pa stwowym Instytutem Geologicznym, o najwa niejszych momentach ich naukowego ycia, stanowi jednocze nie przyczynek do historii Instytutu.

JÓZEF MOROZEWICZ (1865–1941)

Józef Morozewicz urodził si w 1865 r. w Rz dzianach k. Tykocina w rodzinie ziemia skiej. Do szkoły redniej ucz szczał w Tykocinie i Łom y w latach 1874–1884. W 1885 r. rozpocz ł studia na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego. Ju w 1887 r. w wydawnictwie Uniwersytetu Warszawskiego ogłosił sw pierwsz prac naukow dotycz c wyników składu chemicznego wody i mułu wulkanu błotnego z Emkale. Po przedstawieniu pracy dyplomowej „Opyty nad obrazowaniem minerałów w magmie”, opracowanej w hucie szkła na Targówku, uzyskał stopie kandydata, a około 1895 r. stopie magistra. Po uko czeniu studiów został najpierw laborantem w pracowni mineralogicznej, a pó niej asystentem i kustoszem Gabinetu Mineralogicznego na Uniwersytecie Warszawskim, pracuj c pod kierunkiem prof. A. Lagorio.

¹ Pa stwoy Instytut Geologiczny, ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa

Pierwsze prace badawcze, w 1888 r., dotyczyły skał krystalicznych Wołynia. To studium skał Wołynia zostało nagrodzone przez Uniwersytet Warszawski złotym medalem i przez wiele lat było podstawowym dziełem o skałach tego obszaru. W 1889 r. rozpoczął prace badawcze w Tatrach, których wynikiem była monografia dotycząca petrografii trzonu krystalicznego Tatr. Główne zainteresowania J. Morozewicza dotyczyły petrografii, ale tektonika i geomorfologia były także przedmiotem jego kompleksowych badań.

W 1895 r. J. Morozewicz został zaproszony przez T. Czernyszewę, ówczesnego wicedyrektora Komitetu Geologicznego w Petersburgu, do wzięcia udziału w wyprawie na Nową Ziemię. W czasie tej wyprawy zniósł z powodzeniem chłostki polarny oraz dał się poznać jako zdolny geolog i bystry obserwator, któremu można było powierzać odpowiedzialne funkcje.

Po powrocie z wyprawy otrzymał propozycję podjęcia wykładów z petrografii na Wydziale Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego. Kandydatura jego ze

względnów politycznych nie została jednak zatwierdzona; zaproponowano mu natomiast w 1897 r. stanowisko geologa w Komitecie Geologicznym w Petersburgu. Praca w Komitecie otworzyła przed młodym geologiem drogę do wielkich prac badawczych na rozległych terenach Rosji.

Józef Morozewicz brał udział w wielu wyprawach na Ural, Stepy Nogajskie, Krym, Pomorze Azowskie i Wyspy Komandorskie. Wynikiem tych wypraw były liczne publikacje poświęcone skałom i minerałom, wśród nich dotyczyły także nowo odkrytych przez siebie minerałów i odmian skał (bekelit, stellerit, taramit, fluotaramit, kysztymit, mariupolit).

Po 7-letnim pobycie w Rosji J. Morozewicz został zaproszony w 1904 r. do objęcia Katedry Mineralogii i Petrografii na Uniwersytecie Jagiellońskim w charakterze profesora zwyczajnego. Z całą energią i entuzjazmem przystąpił do organizowania nowoczesnego Zakładu Mineralogii i Petrografii. W tym okresie kierował nie tylko badaniami zespołowymi, ale prowadził badania własne, przygotował do druku szereg książek i podręczników z dziedziny nauk o Ziemi.

Pierwsze pozycje stanowiły przekłady na język polski „Mineralogii” K. F. Petersa (1894), później „Geografii fizycznej” A. Geikiego (1896), „Podręcznika mineralogii” G. Tschermaka oraz „Dziejów Ziemi” M. Neumayra (1906–1912). W 1937 r. J. Morozewicz wydał uzupełnione przez siebie polskie tłumaczenie książki „Zasady nauki o skałach” H. Rosenbuscha i A. Osanna, klasycznego podręcznika uniwersyteckiego z zakresu petrografii. J. Morozewicz poniósł wielkie zasługi w stworzeniu piśmiennictwa popularnonaukowego z zakresu nauk o Ziemi, w udostępnieniu polskiej publiczności podręczników uniwersyteckich z tego zakresu. Pracując na Uniwersytecie Jagiellońskim szybko zorientował się w potrzebie powołania w Krakowie samodzielnej uczelni kształcącej geologów, zoologów, górników i hutników.

W 1919 r. Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej powołał Państwowy Instytut Geologiczny. Kierownictwo powierzono Józefowi Morozewiczowi, który z wielką energią i zapałem przystąpił do organizowania tego najważniejszego ośrodka nauk o Ziemi w Polsce. Po wynajęciu lokalu w Pałacu Staszica, urządził pracownię, zaangażował geologów i personel pomocniczy, w dniu 7 maja 1919 r. nastąpiło formalne otwarcie Instytutu przez ówczesnego ministra przemysłu i handlu dr. K. Hucy. W przemówieniu wstępnym J. Morozewicz nawiązał do tradycji badań geo-

logicznych w Polsce, poczynając od Stanisława Staszica. Nakreślił te zasadnicze zadania Instytutu w dziedzinie naukowej i gospodarczej, które do dnia dzisiejszego nie utraciły aktualności.

Za jego kadencji został wybudowany gmach Państwowego Instytutu Geologicznego przy ul. Wiśniowej. To on kierował tworzeniem najbardziej znaczącego w kraju ośrodka badań geologicznych, pracującego głównie dla potrzeb gospodarczych kraju. Zadania IIG prezentował J. Morozewicz na międzynarodowych zjazdach i sympozjach, m.in. w Belgii (1922), Finlandii (1924), Hiszpanii (1924), Afryce Północnej (1929), ZSRR (1932), USA (1933), Szwajcarii i Wielkiej Brytanii (1935).

Jako pracownik IIG ogłaszał wyniki swoich badań naukowych prowadzonych w Krakowie. Był twórcą opracowań poświęconych nowym minerałom, którym nadał nazwy: miedziankit, staszycyt, lubeckit. Opublikował także wspomnienia pt. „Wspomnienie o życiu Polaka w zaborach i odzyskanej ojczyźnie” (1938).

Józef Morozewicz był członkiem różnych organizacji i stowarzyszeń, w tym m.in. doktorem honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego (1910) i Politechniki Warszawskiej (1930), członkiem zwyczajnym Polskiej Akademii Umiejętności i Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, członkiem honorowym Rumuńskiej Akademii Nauk. Był odznaczony wieloma odznaczeniami krajowymi i zagranicznymi.

Józef Morozewicz był dyrektorem Państwowego Instytutu Geologicznego do stycznia 1937 r., najdłużej w 85-letniej historii Instytutu.

Zmarł 12 czerwca 1941 r. w Warszawie, został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim.

STEFAN CZARNOCKI (1878–1947)

Stefan Czarnocki urodził się w 1878 r. w Gajlach na Litwie Kowieńskiej. Po ukończeniu szkoły realnej w Sumach na Ukrainie i jednorocznego studium w Instytucie Technologicznym w Charkowie wstąpił w 1898 r. do Instytutu Górniczego w Petersburgu, który ukończył z odznaczeniem w 1906 r. uzyskując tytuł inżyniera górniczego. Jeszcze w czasie praktyk studenckich został zaangażowany przez Komitet Geologiczny w Petersburgu do współpracy z A. Michalskim przy obliczaniu zasobów Dnieprowskiego Zagłębia Węgłowego. Po śmierci A. Michalskiego w 1907 r. wykonał to zadanie samodzielnie i opublikował pracę dotyczącą budowy geologicznej utworów w głównych tego Zagłębia. Wyniki tej pracy oraz podane w niej zasoby weszły później do sprawozdania Międzynarodowego Kongresu Geologicznego w Toronto (1913), w którym przedstawiano wiatowe zasoby węgla. W 1908 r. opublikował pracę dotyczącą złóż rud miedzi i żelaza zachodniej części centralnej Rosji i Królestwa Polskiego.

Podczas rozruchów studenckich w latach 1904–1905 w rozmowach z władzami reprezentował młodzież polską. Był okresowo nawet więziony i pozbawiony prawa pobytu w Petersburgu. Solidaryzował się z prof. Karolem Bohdanowiczem, który na znak protestu przeciwko represjom zrezygnował

z pracy w Instytucie Górniczym. Po powrocie profesora na uczelnię pod jego kierunkiem uzyskał stopień inżyniera górniczego oraz nagrodę im. A. Karpińskiego za pracę o geologii pokładów węgla kamiennego w Zagłębiu Dąbrowskim. Od tego czasu stał się najbliższym współpracownikiem swego mistrza.

W latach 1907–1912 S. Czarnocki był współpracownikiem Głównego Zarządu Górniczego w Petersburgu, po czym został wybrany do Komitetu Geologicznego na stanowisko geologa, na którym pozostał do lipca 1922 r., tzn. do wyjazdu do Polski. Głównym tematem jego ówczesnych badań były kaukaskie złoża ropy naftowej. Przez wiele lat wykonywał zdjęcia geologiczne rejonów naftowych w dorzeczu Kubania na północnym Kaukazie oraz na Półwyspie Tamańskim. Prowadził także badania złóż ropy naftowej w obwodzie karskim, w zachodniej części gubernii bakińskiej, w Groznym, w gubernii tyfliskiej oraz na terenach gazonowych rejonu Stawropola. Poza tym wykonał szereg ekspertyz geologicznych dla potrzeb kolei w północnym Kaukazie. Opracowywał zagadnienia stabilności podłoża linii kolejowych oraz zagrożenia osuwiskowego, a także projektował wykorzystanie energii wód Kubania i innych rzek czarnomorskich. Badał także niektóre kaukaskie złoża węgla.

W czasie wojny domowej w Rosji prowadził badania geologiczne na Kaukazie. W walnym stopniu przyczynił się do powołania Politechniki Północnokaukaskiej. W 1919 r. został tam profesorem geologii oraz dziekanem Wydziału Górniczego.

Na zaproszenie Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie w 1922 r. przyjechał do Polski i rozpoczął pracę. Został mianowany naczelnikiem Wydziału Węglowego, od 1931 r. pełnił również obowiązki naczelnika Wydziału Nafty, a od 1933 r. — połączony Wydział Węglowo-Naftowy. Do reorganizacji Instytutu w 1933 r. był przez pewien czas wicedyrektorem, a od lutego 1937 r. do kwietnia 1938 r. dyrektorem Instytutu Geologicznego.

Działalność naukowa Stefana Czarnockiego w Polsce była związana głównie z geologią Górnośląskiego Zagłębia Węglowego. Jako naczelnik Wydziału Węglowego PIG w 1923 r. opracował plan badań na tym obszarze, który konsekwentnie realizował przez 15 lat, m.in. przy pomocy Stanisława Doktorowicza-Hrebnińskiego. Był inicjatorem wykonania map geologicznych zakrytych i odkrytych Zagłębia w skali 1:25 000 oraz opracowania stratygrafii karbonu i węgla kamiennego. Wykonał zdjęcia geologiczne znacznego obszaru południowej części Zagłębia (ark. Brzeszcze i Owiścim) oraz rozpoczął kartowanie arkusza Orzesze. Specjalną uwagę zwrócił na zagadnienie zaleźności węgla kamiennego, zwłaszcza jego zdolności koksowania, a budowę geologiczną Zagłębia. Zagadnieniu temu poświęcił wiele publikacji. Zorganizował badania dotyczące węgla kamiennego w najniższym pokładzie grupy siodłowej. Sporządził ten zbiór próbek węgla z całego obszaru Zagłębia dla ówczesnego Instytutu Chemicznego w Warszawie. Badał pokład Reden (pokład 210) we wschodniej części Zagłębia, opracował mapę rozmieszczenia zasobów węgla w Zagłębiu, przeprowadził nowe szacunkowe obliczenia wielkości zasobów, dał próby rejonizacji Zagłębia z punktu widzenia rozmieszczenia i cech złóż w głównych. Wyznaczył te najbardziej korzystne pod względem gospodarczym kierunki ekspansji górniczej.

Do najnowszych osiągnięć naukowych S. Czarnockiego w Polsce należą monografia „Polskie Zagłębie Węglowe w świetle badań geologicznych ostatnich dwudziestu lat”, dotycząca okresu 1914–1934, opublikowana w 1935 r. Z zakresu geologii naftowej S. Czarnocki opublikował prace dotyczące metod obliczania zasobów ropy naftowej, a także kilka artykułów dotyczących między innymi możliwości odkrycia nowych złóż ropy w Polsce oraz problemom ropogazownictwa na Wielkopolski i Kujaw. Powannymi osiągnięciami jest wykonana pod jego redakcją „Mapa bogactw kopalnych Polski w skali 1:750 000” wraz z obszernym tekstem objaśniającym (1931).

W 1938 r. S. Czarnocki odszedł z Państwowego Instytutu Geologicznego i objął katedrę Geologii Stosowanej w Akademii Górniczej w Krakowie. W latach 1937–1939 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Górniczego AG. Podczas II wojny światowej został wywieziony do obozu w Sachsenhausen, skąd wrócił 8 lutego 1940 r. Po powrocie do Krakowa uczestniczył w tajnym nauczaniu, przygotowując zarazem podręczniki akademickie. Był wykładowcą w Technicznej Szkole Górniczo-Hutniczo-Mierniczej w Krakowie. Po zakończeniu wojny w 1945 r. został dziekanem Wydziału Geologiczno-Mierniczego AG.

U schyłku życia opublikował jeszcze kilka prac, między innymi „Geologia w glinie” (1947) wspólnie z R. Krajewskim i W. Bobrowskim oraz „Energetyczne surowce mineralne na Dolnym Śląsku” (1948). Dorobek naukowy S. Czarnockiego zamyka się liczbą około 80 publikacji.

Stefan Czarnocki przez wiele lat uczestniczył w pracach Polskiego Komitetu Energetycznego. Był prezesem Warszawskiego Koła Stowarzyszenia Inżynierów Górniczych i Hutniczych. Z ramienia Ministerstwa Przemysłu i Handlu zasiadał w Komitecie Rzeczników Spółki Akcyjnej Pionier we Lwowie, która zajmowała się poszukiwaniami złóż ropy naftowej. Był prezesem Polskiego Towarzystwa Geologicznego. Brał udział w czterech międzynarodowych kongresach geologicznych: w Heerlen w 1927 i 1935 r., poświęconym stratygrafii karbonu, w Paryżu w 1935 r., poświęconym zagadnieniom górnictwa, hutnictwa i geologii stosowanej, oraz w Moskwie w 1937 r.

W Rosji został odznaczony medalem św. Stanisława III klasy. W Polsce otrzymał Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1928) oraz Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (1938).

Zmarł 6 stycznia 1947 r. w Krakowie, gdzie został pochowany na cmentarzu Rakowickim.

KAROL BOHDANOWICZ (1864–1947)

Karol Bohdanowicz urodził się 29 listopada (października) 1864 r. w Lucynie koło Witebska. Po ukończeniu wojskowego gimnazjum (odpowiednik korpusu kadetów) w Niżnym Nowgorodzie w 1881 r. rozpoczął studia w Instytucie Górniczym w Petersburgu. W tym czasie rozpoczął pracę w grupie T. Czernyszewa i uczestniczył w wyprawie badawczej na Ural. Pierwsza publikacja z 1885 r. rozpoczyna 62-letni działalność naukową Karola Bohdanowicza, której wyniki zawarte są w przeszło 200 pracach.

Po ukończeniu Instytutu Górniczego w 1886 r. w stopniu inżyniera górniczego Karol Bohdanowicz rozpoczął piętnastoletni okres swego życia poświęcony wielkim wyprawom badawczym, trwającym nieprzerwanie przez kilka lat, przeważnie na tereny Azji północnej i wschodniej. Dzięki tym wyprawom stał się jednym z najwybitniejszych znawców tego kontynentu z końca XIX wieku. W wielkich syntezach naukowych owych czasów jego nazwisko należy do najczęściej spotykanych. W latach 1886–1888 prowadził badania geologiczne związane z budową transkaspjskiej kolei żelaznej oraz kolei

złatoustowskiej na pograniczu Persji (Samara–Złatoust). W latach 1889–1890 kierował ekspedycją do Tybetu i na Kwen-Łu w poszukiwaniu złota i nefrytu. W latach 1892–1894 prowadził prace geologiczne przy budowie kolei transsyberyjskiej (Omsk–Irkuck–Bajkał). Ekspedycja odkryła wówczas wielkie zagłębienie w Irkuckiej gubernii (złoty i czeremchowski) oraz złota i nefrytu w dorzeczu Angary, złota i soli kamiennej, złota i rud elaza. W latach 1895–1900 zadaniem kierowanej przez niego ekspedycji było poszukiwanie złota nad Morzem Ochockim, na Kamczatce, na Półwyspie Czukockim, na Półwyspie Liaotumskim koło Port Artur w Chinach i na Alasce.

W 1901 r. K. Bohdanowicz został powołany na stanowisko geologa w Komitecie Geologicznym w Petersburgu. W roku następnym rozpoczął wykłady z geologii w Instytucie Górniczym. Po przedstawieniu dysertacji na temat dwóch przekrojów głównego grzbietu Kaukazu otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w dwa lata później — profesora zwyczajnego.

K. Bohdanowicz interesował się geologią naftową. W 1894 r. zwiedzał tereny roponośnej Jawy, a w 1901 r. Kalifornię w związku z rozpoczęciem poszukiwań naftowych w okolicach Baku na Półwyspie Apszerskim. Projektował badania w Borysławiu i Bitkowie. Prowadził poszukiwania liczących złóż naftowych w Rumunii, Francji, w Algierii i Tunezji. W latach 1901–1911 badał złota i naftowe na Kaukazie. Prowadził te poszukiwania wód mineralnych, zajmował się budową geologicznego tunelu przez główny grzbiet kaukaski oraz skutkami trzęsień ziemi w Messynie i północnej części Tien-szanu.

W 1905 r. po raz pierwszy zetknął się z geologią polską. Były to triasowe złota i cynku i ołowiu w Zagłębiu Dąbrowskim. Jego prace doprowadziły do stworzenia naukowej syntezy i monograficznego opracowania tych złóż, co umożliwiło rozwój kopalnictwa rud cynkowo-olowiowych na tym obszarze.

W 1913 r. K. Bohdanowicz objął funkcję wicedyrektora Komitetu Geologicznego, a w rok później dyrektora w randze rzeczywistego radcy stanu, co było wyrazem uznania dla jego nieprzeciętnej wiedzy, a dla Polaka wyróżnieniem ówczesnie niebywałym. Na tym stanowisku pozostawał w trudnym okresie I wojny światowej.

W 1916 r. badał złota i złota, rud wolframu i cyny w Portugalii i Hiszpanii.

W 1919 r., po przyjeździe do Polski, objął początkowo stanowisko geologa w przemyśle naftowym jako dyrektor firmy Standard–Nobel. W 1921 r. został mianowany profesorem geologii w Akademii Górniczej w Krakowie, gdzie organizował od podstaw Katedrę Geologii Stosowanej. Tam rozwinął swe niepospolite zdolności pedagogiczne, był twórcą nowoczesnego kierunku kształcenia dużej grupy młodych geologów-górników.

W latach 1922–1923 podróżował po Łotwie, Francji, Hiszpanii i Algierii. W 1933 r. brał udział w XVI Międzynarodowym Kongresie Geologicznym w Waszyngtonie.

W 1935 r. z okazji 50-lecia pracy naukowej Akademia Górnicza nadała K. Bohdanowiczowi tytuł doktora honoris causa nauk technicznych oraz tytuł honorowego profesora.

W 1936 r. K. Bohdanowicz przeszedł na emeryturę, lecz w kwietniu 1938 r. w wieku 72 lat został mianowany dyrektorem Państwowego Instytutu Geologicznego.

Wielkie zamierzenia K. Bohdanowicza przerwała na pięć lat II wojna światowa, w czasie której nie chciał pracować w Instytucie Geologicznym pod kierownictwem niemieckim. Napisał wówczas swe wielkie dzieło dotyczące surowców mineralnych wiat.

Na początku 1945 r. K. Bohdanowicz podjął znowu dzieło odbudowy zniszczonego kompletnie Instytutu Geologicznego, przebywając początkowo w Krakowie, a później w Warszawie.

Ponad 200 publikacji K. Bohdanowicza wiadczy o ogromnej rozległości jego zainteresowań. Prowadził badania w najrozmaitszych dziedzinach geologii teoretycznej, stratygrafii i tektoniki oraz hydrogeologii i sejsmologii. Na czoło jednak wysuwały się zagadnienia dotyczące złóż. Był on nie tylko geologiem-teoretykiem, lecz jednym z nielicznych, którzy doceniali znaczenie nauki

geologii w życiu gospodarczym kraju. Uważa go miano za pioniera geologii stosowanej w Polsce. Obok prac badawczych, pozostawił obszerne, czesto wielotomowe syntezy i podręczniki z zakresu geologii stosowanej, na których kształcił się duży zastęp geologów Instytutu Górniczego w Petersburgu i Akademii Górniczej w Krakowie.

Za wielkie zasługi na polu naukowo-badawczym, dydaktyczno-pedagogicznym i organizacyjnym Karol Bohdanowicz otrzymał wiele odznaczeń naukowych i państwowych polskich i zagranicznych. W 1900 r. otrzymał Złoty Medal na Wystawie Powszechnej w Paryżu za mapy topograficzne i geologiczne wybrzeży i mórz. W Rosji dostał w 1902 r. Wielki Medal im. Przewalskiego od Towarzystwa Geograficznego oraz Złoty Medal Konstantinowski. Akademia Nauk za prace geologiczne przyznała mu w 1905 r. nagrodę Helmersena.

Przez wiele lat K. Bohdanowicz był przewodniczącym Polskiego Towarzystwa Geologicznego, jednym z założycieli i kilkuletnim przewodniczącym, a następnie członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Geograficznego, wiceprezesem Societe Geologique de France, członkiem zwyczajnym Polskiej Akademii Umiejętności i Akademii Nauk Technicznych, Towarzystwa Naukowego Warszawskiego i innych.

Zmarł 5 czerwca 1947 r., został pochowany w Alei Zasłużonych na Powązkach w Warszawie.

JÓZEF ZWIERZYCKI (1888–1961)

Józef Zwierzycki urodził się 12 marca 1888 r. w Krobiu w woj. łęczyńskim. W 1907 r. ukończył klasyczne gimnazjum w Gnieźnie. Po studiach na Uniwersytecie w Berlinie i napisaniu w języku niemieckim pracy z zakresu paleontologii o faunie głowonogów w warstwach Tentaguru w Afryce otrzymał w 1913 r. stopień doktora filozofii. W 1914 r. na Akademii Górniczej w Berlinie otrzymał dyplom inżyniera górniczego.

W latach 1914–1938 jako geolog-eksplorator przebywał we Wschodnich Indiach Holenderskich, zwłaszcza na Sumatrze i na Nowej Gwinei. Na Sumatrze zajmował się poszukiwaniem złóż ropy naftowej oraz wulkanizmem wyspy Poeloe, jeziora Toba i Archipelagu Malajskiego. Sporządził przeglądowe mapy geologiczne tych obszarów w skali 1:1 000 000. W 1925 r. brał udział w paleontologicznej wyprawie do Djambi. Opracował ekspertyzę o epitermalnym złożu złota i srebra Redjang–Lebong. Badał złoża rud cyny na wyspach Banka i Billiton. Opracował przewodnik geologiczny po okolicach Bandungu na Jawie. Od 1920 r. przebywał w holenderskiej części

Nowej Gwinei, gdzie sporządził 7 arkuszy mapy geologicznej w skali 1:100 000. Zajmował się surowcami mineralnymi oraz warunkami powstawania pokładów węgla na przykładzie lasów bagiennych. W 1933 r. objął kierownictwo służby geologicznej Holenderskich Indii Wschodnich oraz sprawował urząd doradcy rządu holenderskiego w sprawach naftowych. Ogółem w czasie swego pobytu w Indonezji ogłosił drukiem 47 prac, przede wszystkim

w języku holenderskim, dotyczących zagadnień stratygraficznych, paleontologicznych, tektonicznych, paleogeograficznych, geomorfologicznych, prehistorycznych, wulkanologicznych i z dziedziny surowców mineralnych, a także kilkanaście map geologicznych w różnych skalach. Opracował wiele ekspertyz geologiczno-górnicznych i przemysłowych, także hydrogeologicznych.

W 1938 r. powrócił do Polski i objął kierownictwo Wydziału Nafty i Soli oraz stanowisko wicedyrektora PIG w Warszawie.

W czasie II wojny światowej jako wicedyrektor PIG był faktycznie jego dyrektorem, opiekował się mieniem Instytutu. W kwietniu 1941 r. został aresztowany i wywieziony do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu. 18 lipca 1942 r. został przewieziony do Berlina, gdzie jako wicepolityczny pracował w Amt für Bodenforschung. 1 sierpnia uciekł z obozu do Krakowa, gdzie ukrywał się do końca wojny.

16 sierpnia 1945 r. habilitował się na Akademii Górniczej w Krakowie. Jako docent geologii stosowanej został pierwszym dziekanem Wydziału Górniczo-Hutniczego i kierownikiem Katedry Geologii Żłó Mineratów Użytecznych na Uniwersytecie i Politechnice we Wrocławiu. W 1947 r. został członkiem Komitetu Geologicznego PAN. W 1948 r. objął kierownictwo Katedry Geologii Stratygraficznej na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Wrocławskiego. 31 maja 1948 r. został mianowany profesorem zwyczajnym. Na AGH w Krakowie prowadził wykłady z wybranych działów z geologii naftowej. Znał siedem języków obcych: grecki, niemiecki, francuski, angielski, holenderski, malajski oraz łacinę, a także posiadał talent narratorski. Studentom geologii wykładał geologię stratygraficzną, gospodarczą, geologię regionalną, wiat, hydrogeologię i zasady interpretacji zdjęć geologicznych, przekazując tym samym swoją olbrzymią wiedzę geologiczną i doświadczenia fachowe. Wykłady cieszyły się dużą frekwencją i wielkim zainteresowaniem. Wykładał również geologię dla inżynierów i geologię inżynierską na Wydziale Budownictwa Politechniki Wrocławskiej oraz geologię dla rolników na Wydziale Rolniczym.

Był aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Geologicznego i opiekunem naukowym Stacji Terenowej PIG we Wrocławiu. Był członkiem Holenderskiego Towarzystwa Geologicznego oraz National Geographic Society. Został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Oranje-Nassau przez rząd holenderski, a także Złotym Krzyżem Zasługi za owocną współpracę z polskim konsulem na Jawie. Poza tym otrzymał Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski oraz odznak Piętnastolecia Dolnego Śląska.

Ogółem opublikował w różnych językach 77 prac dotyczących geologii Indonezji, Afryki, Europy i Polski.

Józef Zwierzycki zmarł 1 maja 1961 r. we Wrocławiu.

JAN CZARNOCKI (1889–1951)

Jan Czarnocki urodził się 24 maja 1889 r. w Kielcach. Jako uczeń szkoły średniej odbywał liczne wycieczki, czynił obserwacje w terenie i gromadził zbiory geologiczne. W 1905 r. brał udział w strajku szkolnym. Studia geologiczne odbył na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie i na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie.

Geologia Gór wulkanicznych była dla J. Czarnockiego ulubionym i głównym tematem prac przez całe życie. Prowadził badania w całym profilu stratygraficznym, przedstawił jego nowy podział, poszerzał zainteresowania również na obrzeżenia mezozoiczne Gór wulkanicznych

i zapadlisko przedkarpackie. Po wi ca łu o uwagi zagadnieniom geologii surowcowej. Był pionierem praktycznego zastosowania bada geofizycznych paleozoiku wi tokrzyskiego w zwi zku z poszukiwaniami karbonu produktywnego, soli cechszy skich i ropy naftowej. W 1916 r. odkrył w Górach wi tokrzyskich utwory karbonu.

W 1919 r. został asystentem w Katedrze Geologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz przeszedł do pracy w PIG z ca łu Pracowni Geologiczn Muzeum Przemysłu i Rolnictwa.

W PIG pocz tkowo pełnił funkcj geologa i kustosa muzeum. Praca na temat „Stratygrafia i tektonika Gór wi tokrzyskich“ oraz „Mapa geologiczna rodkowej cz ci Gór wi tokrzyskich w skali 1:100 000” stały si głównym programem zorganizowanego przez J. Czarnockiego pierwszego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Geologicznego w Kielcach (1921).

W latach 1928/29 przewodniczył Warszawskiemu Oddziałowi PTG. 19 lipca 1938 r. został mianowany wicedyrektorem PIG. Na 1 wrze nia 1939 r. wyznaczony

był termin XIX Zjazdu PTG w Kielcach, którego tematem i podstawow ilustracj miała by Mapa geologiczna, arkusz Kielce 1:100 000, wynik wieloletniej pracy J. Czarnockiego, wydana drukiem w 1938 r. Wybuch wojny pokrzy ował te plany i zjazd PTG odbył si dopiero w 1947 r.

Podczas wojny w ruinach Instytutu zgin ły niemal bezpowrotnie zbiory J. Czarnockiego, prywatna biblioteka, notatki i opracowania.

Po wyzwoleniu zorganizował w Kielcach Instytut Bada Regionalnych i obj ł tam stanowisko dyrektora. W 1947 r. został mianowany dyrektorem PIG, a na XX Zje dzie PTG w Kielcach został wybrany wiceprzewodnicz cym PTG. W 1948 r. pod jego kierunkiem powstał pierwszy, ogólnopa stwowy plan bada geologicznych w Polsce. Podczas I Kongresu Nauki Polskiej, w Sekcji Nauk o Ziemi został przewodnicz cym Podsekcji Geologii. W 1950 r. ukazała si jego monografia pt. „Geologia regionu Łysogórskiego”. W 1951 r. na XXIV Zje dzie PTG w Wałbrzychu został wybrany honorowym członkiem PTG. W 1951 r. została opublikowana Przegl dowa mapa geologiczna, arkusz Kielce 1:300 000.

J. Czarnocki był członkiem Warszawskiego Towarzystwa Naukowego i członkiem korespondentem PAN. Opublikował sto kilkadziesi t prac, z których wi kszo stanowiła opracowania powi cone Górom wi tokrzyskim. Poniósł ogromne zasługi w organizacji Stacji wi tokrzyskiej PIG. Jego badania do dzisiaj zadziwiają precyzj i aktualno ci . Otrzymał Nagrod Pa stwow I stopnia „Za dorobek naukowy w Polsce Ludowej” oraz został po miernie odznaczony Orderem Polonia Restituta II klasy.

Zmarł 16 grudnia 1951 r. i został pochowany w Alei Zasłu onych na cmentarzu Pow zkow-skim w Warszawie.

KAZIMIERZ GUZIK (1911–1970)

Kazimierz Guzik urodził się 10 stycznia 1911 r. w Kołomyi. Gimnazjum Humanistyczne ukończył w Krakowie w roku 1929, a następnie studiował geografię, biologię i geologię na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie w 1934 r. uzyskał stopień magistra w zakresie geomorfologii.

W latach 1933–1936 był asystentem w Katedrze Geologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jedną z pierwszych dziedzin jego działalności naukowej, a następnie i praktycznej, było stosowanie metod i technik badawczych mechaniki gruntów w badaniach geologicznych, szczególnie w geologii inżynierskiej. Już w roku 1934, inspirowany przez prof. Jana Nowaka, zainteresował się bliżej problematyką geologiczno-inżynierską, czego wynikiem było zorganizowanie przy Zakładzie Geologii UJ wraz z prof. W. Poganym pierwszej w Polsce Pracowni Mechaniki Gruntów.

W roku akademickim 1936/37 studiował jako stypendysta na Uniwersytecie w Monachium oraz Akademii Górniczej we Freibergu. Po powrocie do kraju podjął pracę w Państwowym Instytucie Geologicznym

w Warszawie, gdzie zajmował się wydawnictwami kartograficznymi i prowadził prace geologiczne w Karpatach Wschodnich.

W czasie wojny, jako uczestnik ruchu oporu, został aresztowany przez gestapo w lutym 1943 r. Był więziony w Nowym Sączu, w więzieniu na Montelupich w Krakowie oraz w obozach koncentracyjnych w Oświęcimiu, Gross Rosen i Litomierzycach. Po powrocie do kraju, w 1945 r., wznowił pracę w PIG.

W latach 1946–1949 zorganizował i kierował pierwszą placówką badań i dokumentowania geologiczno-inżynierskiego, a równocześnie kierował Wydziałem Geologii Technicznej PIG. Po śmierci Jana Czarnockiego był do roku 1952 dyrektorem Państwowego Instytutu Geologicznego. Następnie w latach 1953–1954 sprawował funkcję dyrektora Departamentu Nadzoru Geologicznego Centralnego Urzędu Geologii. W tym czasie organizował i realizował szkolenia zawodowo czynnych geologów, które ostatecznie przekształciły się w Wieczorowe Studium Geologii Technicznej przy Wydziale Geologii Uniwersytetu Warszawskiego. W roku 1954 został mianowany docentem i powrócił do szkolnictwa wyższego jako kierownik Zakładu Kartowania Geologicznego na Wydziale Geologii UW. Następnie od roku 1966 do 1969 był kierownikiem Katedry Geologii Ogólnej, a w latach 1969–1970 dyrektorem Instytutu Geologii Podstawowej UW. Od roku 1954 a do śmierci prowadził wykład monograficzny z fotogrametrii geologicznej.

Wielką pasją Kazimierza Guzika było dążenie do podniesienia na jak najwyższy poziom jakości wyników wielkoskalowych prac kartograficzno-geologicznych, poprzez zastosowanie geologicznej interpretacji zdjęć lotniczych, metod fotogrametrycznych i innych instrumentalnych metod geodezyjnych. Problemem wykorzystania zdjęć lotniczych do celów kartograficzno-geologicznych interesował się już przed wojną. Dopiero jednak w roku 1956, po otrzymaniu zdjęć lotniczych Gór Wiatrych oraz Tatr i innych obszarów, wraz z zespołem pracowników z Zakładu Kartografii Geologicznej Wydziału Geologii UW, a następnie Pracowni Kartografii Geologicznej Zakładu Nauk Geologicznych PAN zaczął szeroko stosować interpretację

cy zdjęć lotniczych w badaniach geologicznych. Do ważniejszych prac należy zaliczyć opracowanie kartograficzno-geologiczne dla obszarów projektowanych zbiorników w Czorsztynie i Solinie. Zdjęcia lotnicze były również szeroko wykorzystane przy zestawianiu Mapy geologicznej Tatr polskich w skali 1:10 000. W sumie ukazało się osiem arkuszy mapy. Można na nich podziwiać precyzyjnie wykonane najdrobniejszych nawet szczegółów zawiłanej budowy geologicznej badanego terenu. Inne opracowania tego typu to mapa geologiczna rejonu Jeziora Iłiki (Grecja) oraz geologiczne mapy fotointerpretacyjne prowincji Pinar del Rio na Kubie.

Inną dziedziną naukowej działalności Kazimierza Guzika była geologia łańcuchów górskich. W górach czuł się najlepiej i Tatrami poświęcił znaczny swój czas. Tatrami poświęcił też swój pierwszy prac (1936) o stratygrafii triasu płaszczowiny reglowej górnej, przeznaczonej, a problem stratygrafii triasu reglowego jest kluczem do zrozumienia geologii serii reglowej. Główną jednak dziedziną jego zainteresowań była tektonika. Obdarzony dużym wyobraźnię przestrzenną, w oparciu o gruntowne studia w zakresie mechaniki odkształceń, potrafił z wyczuciem odtwarzać skomplikowane struktury i procesy tektoniczne.

W ciągu 16 lat pracy na Wydziale Geologii UW wychował liczne grono uczniów. Był również promotorem 9 prac doktorskich. Od 1957 r. prowadził również aktywne prace naukowe w Zakładzie Nauk Geologicznych PAN. Był organizatorem i kierownikiem Pracowni Kartografii Geologicznej, której rozwojowi poświęcił wiele siły i energii. Za swoją działalność naukową i organizacyjną został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Zmarł 31 grudnia 1970 r.

STEFAN ZBIGNIEW RÓŻYCKI (1906–1988)

Stefan Z. Różycki urodził się 8 stycznia 1906 r. w Konstantynówce na Ukrainie. Do szkół uczęszczał w Charkowie i Dniepropietrowsku. Po przyjeździe do Polski był uczniem gimnazjum im. Stefana Batorego w Warszawie i gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza w Czestochowie, gdzie w 1925 r. uzyskał maturę.

Studia wyższe odbył na Uniwersytecie Warszawskim i zakończył je promocją doktorską w 1931 r. Już w 1927 r., na II roku studiów, został asystentem prof. Jana Lewickiego. Pierwsze samodzielne prace geologiczne wykonał w Czestochowie w rejonie Jasnej Góry. W tym czasie podjął również współpracę z Państwowym Instytutem Geologicznym, wykonując mapę geologiczną, arkusz arkusza, w skali 1:100 000. Po studiach i odbyciu służby wojskowej powrócił do Zakładu Geologii UW, by obok zajęć dydaktycznych poświęcać się kontynuacji prac nad czwartorzędem Warszawy oraz mezozoikiem Wyżyny Małopolskiej.

W pierwszym okresie pracy S. Z. Różycki podjął również działalność popularyzatora zagadnień polarnych, pisząc liczne artykuły do „Wielkiej Geografii Powszech-

nej”. Współorganizował i brał udział w wyprawie naukowej na Spitsbergen, gromadząc niezwykle cenny materiał obserwacyjny, który został częściowo opublikowany już w 1937 r., a w rozszerzonym zakresie dopiero w 1957 r. Równolegle prowadził badania terenowe osadów mezozoiku Pasma Krakowsko-Wieluńskiego, Pienin i Karpat. Podjął także prace poszukiwawcze rudy elaza w Jurze Wieluńskiej, w północno-wschodnim i północnym obrzeżeniu Górów tokrzyskich, prowadząc bardzo intensywne, jak na owe czasy i możliwości, prace ziemne. Tej działalności towarzyszyły jeszcze czynności eksperta geologa w dziedzinie urbanistycznej dla Warszawy i okolic. Studia nad czwartorzędem warszawskim zaowocowały licznymi orzeczeniami: hydrogeologicznym i geologicznym dla Warszawy, z tego okresu datuje się opracowanie pt. „Geologia Warszawy”, wykonane wspólnie z J. Lewińskim i Z. Sujkowskim, w którym przedstawiono z wieloletnim wyprzedzeniem, realnie z punktu widzenia warunków geologicznych, koncepcję zbudowania w Warszawie kolei podziemnej.

W 1937 r. podjął pracę w Państwowym Instytucie Geologicznym na etacie starszego geologa.

Okres II wojny światowej i okupacji to udział w obronie Modlina, praca na polecenie władz konspiracyjnych w byłym Państwowym Instytucie Geologicznym w Warszawie, udział w tajnym nauczaniu, a ponadto działalność na Wydziale Geograficznym („Schronisko”) Komendy Głównej Armii Krajowej, gdzie był kierownikiem działu geologicznego. W czasie powstania warszawskiego uczestniczył w skutecznym ratowaniu zbiorów PIG.

Po wyzwoleniu, już w czerwcu 1945 r. habilitował się na UW na podstawie rozprawy pt. „Baton, kelowej i oksford Jury Krakowsko-Czestochowskiej” i objął kierownictwo Zakładu Geograficznego UW, organizując go od podstaw. W 1946 r. został profesorem nadzwyczajnym. W latach 1948–1951 pełnił obowiązki prodziekana Wydziału Geologii UW, a w latach 1951–1952 działał w komisji rządowej mającej na celu opracowanie nowych podstaw organizacyjnych nauczania geologii w Polsce.

Lata 1945–1951 to naukowa działalność skoncentrowana przede wszystkim na konstruowaniu map geologicznych w różnej skali, nieodzownych przy odbudowie zniszczonego kraju i przy planowaniu badań i poszukiwań geologicznych. Wkład S. Z. Różyckiego w tym zakresie był imponujący i wyrażał się opracowaniem kilkudziesięciu map w skali od 1:25 000 do 1:100 000.

W latach 1953–1954 pełnił funkcję dyrektora Instytutu Geologicznego. Opracował wówczas wszechstronny program badawczy. Intensywnie włączył do badań metody geofizyczne, trafnie i z dużym zrozumieniem interpretował istotne anomalie magnetycznych i gravimetrycznych oraz ich związek z budową głębszego podłoża. Rozwijał badania i poszukiwania na Niżu Polskim oraz kontynuował program realizacji różnych map geologicznych.

Poczynając od 1954 r., kiedy otrzymał nominację na profesora zwyczajnego, coraz bardziej koncentrował się na tematyce czwartorzędowej, która zaczęła stopniowo dominować w jego działalności.

W latach 1954–1957 był członkiem Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej dla pracowników nauki, w 1968 r. otrzymał Państwowy Nagrod Naukowy I stopnia, a w 1969 r. wybrano go na członka rzeczywistego Polskiej Akademii Nauk.

Stefan Z. Różycki był autorem ponad 200 wybitnych prac, w tym również o charakterze metodycznym i monograficznym, m.in.: metodyczne dzieło poświęcone eksperymentalnej geomorfologii „Próba odtworzenia procesu formowania się rzeźby polodowcowej” (1958), „Plejstocen Polski rodzkowej” (1961), „Klimatostratygraficzne jednostki podziału plejstocenu” (1964), „Zarys stratygrafii plejstocenu Polski rodzkowej” (1967), a przede wszystkim monografia „Plejstocen Polski rodzkowej na tle przeszłości w górnym trzeciorzędzie” (1967, 1972). Jego dorobek publikacyjny to 92 monografie, artykuły i rozprawy naukowe, 55 artykułów popularnonauko-

wych, ponad 30 map, dziesiątki odczytów i wykładów w krajowych i zagranicznych ośrodkach i towarzystwach naukowych, we Wszechnicy Radiowej i Telewizyjnej.

Zmarł 16 września 1988 r. w Warszawie.

EDWARD RÜHLE (1905–1988)

Edward Rühle urodził się 2 września 1905 r. w Warszawie. W czasie I wojny światowej przebywał z rodziną na zesłaniu w głąb Rosji, na Uralu. Jako 15-letni chłopiec został sanitariuszem w szpitalu wojskowym. Był wychowankiem gimnazjum im. M. Reja w Warszawie. W 1926 r. rozpoczął studia na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie w 1931 r. uzyskał stopień magistra filozofii w zakresie geomorfologii i geologii na podstawie rozprawy pt. „Morfologia i geologia wzgórz dorzecza górnej Prypeci”, opublikowanej w 1933 r.

W latach 1932–1936 pracował jako referent kartograficzny w Głównym Urzędzie Statystycznym. Stopień doktora filozofii uzyskał na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (1938) na podstawie rozprawy pt. „Utwory lodowcowe w zachodniej części Polesia Wołyńskiego”, opublikowanej w 1937 r. W 1937 r. pełnił funkcję redaktora Rocznika Ziemi Wschodnich. W tym samym roku rozpoczął pracę w Państwowym Instytucie Geologicznym jako pracownik sezonowy, a od

1 sierpnia 1938 r. jako geolog. W 1939 r. ukazała się jego publikacja pt. „Morfologia glacialna dorzecza Tereku Bałkańskiego w środkowym Kaukazie”.

W latach 1939–1944 pracował jako geolog w Amt für Bodenforschung w Warszawie. Jednocześnie nie działał czynnie w ruchu oporu pod pseudonimem „Zawrat”, a od 1943 r. jako „Gozdawa”. W latach 1939–1942 był kierownikiem komórki kartograficznej Komendy Głównej Związku Walki Zbrojnej, Armii Krajowej, a w okresie 1943–1945 pierwszym zastępcą szefa Wojskowej Służby Geograficznej Komendy Głównej AK „Schronisko”. W Służbie Geograficznej AK „Schronisko” gromadził i drukował mapy dla walczących oddziałów podziemnych. Uczestniczył w powstaniu warszawskim na terenie Starego Miasta i Śródmieścia.

W styczniu 1945 r. został zaangażowany jako geolog inspektor w Państwowym Instytucie Geologicznym w Warszawie.

Badania czwartorzędowe w Polsce rozpoczął w 1945 r. Jako wicedyrektor PIG objął kierownictwo prac i redakcji Przewodowej mapy geologicznej Polski w skali 1:300 000. Do sierpnia 1948 r. kierował Wydziałem Kartograficzno-Wydawniczym PIG i Niemieckiego w Wydziale Geologii Regionalnej. W 1952 r. ukazały się pod jego redakcją pierwsze cztery tomy „Z badań czwartorzędowych w Polsce”, a dalsze osiem tomów ukazało się do roku 1968.

Od lutego 1953 r. sprawował funkcję wicedyrektora PIG ds. naukowych; od 17 maja 1954 r. pełnił obowiązki dyrektora PIG, a od 1 lipca 1955 do 17 czerwca 1966 r. — dyrektora naczelnego PIG.

W 1954 r. uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1964 r. profesora zwyczajnego.

Z okazji 70-lecia Towarzystwa Paleontologicznego brał udział w Wszechzwiązkowym Zjeździe tego towarzystwa w Leningradzie. W latach 1956–1966 był członkiem Komisji Geologicznej RWPG, a w latach 1957–1969 członkiem zespołu redakcyjnego Kwartalnika Geologicznego. Na Sesji VI Kongresu Międzynarodowej Asocjacji Badań Czwartorzędowych (INQUA) w Warszawie był jej wiceprzewodniczącym. W 1962 r. brał udział jako przewodniczący polskiej delegacji w Plenarnej Sesji Komisji Geologicznej świata. W latach 1968–1970 pełnił obowiązki wiceprzewodniczącego IUGS, a w latach 1969–1979 wiceprzewodniczącego Komitetu Nauk Geologicznych PAN. Od marca 1975 do lutego 1988 r. pełnił funkcję redaktora naczelnego Przeglądu Geologicznego, a w latach 1981–1988 przewodniczył Radzie Naukowej PIG. Przez cztery kadencje był wiceprzewodniczącym Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Geologicznego, a przez trzy kadencje członkiem Komitetu Nagród Państwowych.

Edward Rühle pozostaje w pamięci przede wszystkim jako twórca nowoczesnej kartografii geologicznej. Za czasów pełnienia przez niego funkcji dyrektora PIG przeżywała ona okres swojej świetności. W 1966 r., po ustąpieniu z funkcji dyrektora PIG, objął redakcję serii map geologicznych Polski w skali 1:50 000. W ostatnich dwudziestu latach życia zaangażował się w problematykę geologii czwartorzędowej Morza Bałtyckiego, poczynając od oceny metodyki badań po próby podsumowania stanu jego rozpoznania.

Jest autorem około 300 prac opublikowanych oraz 1200 pozycji archiwalnych, 2500 opisów rdzeni wiertniczych; jest także autorem lub współautorem kilkudziesięciu map geologicznych. Opracował ponad 100 opinii o samodzielnych pracownikach naukowo-badawczych, o profesorach nadzwyczajnych i zwyczajnych, a także wiele recenzji prac doktorskich i habilitacyjnych.

W Państwowym Instytucie Geologicznym stworzył od podstaw bibliotekę, archiwum opracowań rękopiśmiennych, archiwum wiersze, muzeum geologiczne, redakcję wydawnictwa i pracowników kopalni.

E. Rühle otrzymał wiele nagród i odznaczeń, między innymi: Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami (1943), Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (1960), Order Sztandaru Pracy I klasy (1963), Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski z Gwiazdą (1978), a także Nagrodę Ministra Wyznażeń Religijnych i Oświecenia Publicznego (1929), Nagrodę Państwową II stopnia (1955), Nagrodę Prezesa CUG (1952).

Zmarł 24 sierpnia 1988 r. i został pochowany na cmentarzu ewangelicko-augsburskim w Warszawie.

ROMAN OSIKA (1919–1986)

Roman Osika urodził się 17 lutego 1919 r. w Klonowie, w powiecie miechowskim. W latach 1935–1939 uczęszczał do Państwowej Szkoły Górniczo-Hutniczej w Dobrowie Górniczej, w latach 1940–1941 do Technicznej Szkoły Górniczo-Hutniczej i Mierniczej w Krakowie. Po uzyskaniu dyplomu technika, w 1941 r. podjął praktykę w Amt für Bodenforschung w Krakowie.

Po wyzwoleniu, w lutym 1945 r. rozpoczął studia na Wydziale Górniczym Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Przez cały okres studiów pracował w Państwowym Instytucie Geologicznym w Krakowie, początkowo w Wydziale Geologii Regionalnej, a następnie w Wydziale Rud.

Pierwszą samodzielną pracą Romana Osiki w Instytucie Geologicznym było poszukiwanie złóż rud miedzi w okolicy miejscowości Stochowski, w rejonie Łęczycy i Krzepic oraz badania złóż magnetytu i fluorytu na Dolnym Łęsku (1947–1950). Efektem tych prac były trzy pierwsze publikacje. Opracował także wiele dokumentacji złożowych, ekspertyz i opinii dla potrzeb przemysłu, w tym rów-

nie z zakresu hydrogeologii i geologii inżynierskiej. W latach 1950–1953 r. był kierownikiem Działu Rud elaza w Wydziale Rud.

W 1953 r. został słubowo przeniesiony do Instytutu Geologicznego w Warszawie i mianowany kierownikiem Zakładu Złó Rud Kruszców. Prowadził prace poszukiwawcze w regionie wi tokrzyskim, w okolicach Opoczna, Rudy Wielkiej i Przytyka. Z jego inicjatywy zostały te podj te i zako czone wielkim sukcesem poszukiwania złó rud miedzi na Dolnym 1 sku, rud elaza na Ni u Polskim oraz rud cynku i ołowiu w regionie 1 sko-krakowskim. W 1956 r. otrzymał tytuł naukowy docenta.

W latach 1959–1961 organizował i prowadził, jako kierownik polskiej ekspedycji geologicznej, poszukiwania złó rud elaza w Demokratycznej Republice Wietnamu. Wraz z pozostałymi członkami ekspedycji prowadził prace rekonesansowo-zdji ciowe w masywie Fan-Si-Pan oraz poszukiwawczo-dokumentacyjne w rejonie Bao-Ha. Wynikiem tych prac było wykonanie zdj cia geologicznego w skalach 1:100 000 i 1:25 000 oraz udo-

kumentowanie czterech złó rud elaza o 1 cznych zasobach ponad 135 mln ton. Działalno w Wietnamie nie ograniczała si tylko do prac okre lonych zadaniami ekspedycji. Wiele czasu po wi cał na szkolenie geologów wietnamskich, wygłaszaj c mi dzy innymi wykłady w bazach terenowych, w Generalnym Departamencie Geologii i na Politechnice w Hanoi.

Po powrocie do kraju, w 1962 r. został powołany na stanowisko zast pcy dyrektora Instytutu Geologicznego ds. Oddziałów Zamiejskowych. Z wła ciw sobie energii przyst pił do ustalania bie cej i perspektywicznej tematyki badawczej oddziałów Instytutu pod k tem aktualnych potrzeb gospodarczych kraju i poszczególnych jego regionów. W 1966 r. obj ł funkcj dyrektora Instytutu Geologicznego. Inicjował prace syntetyzuj ce wyniki bada geologicznych, tworzc szerokie podstawy do bada prognostycznych surowców mineralnych kraju.

Mimo obowi zków zwi zanych ze sprawowaniem funkcji dyrektora nie rezygnował z pracy naukowej. Uczestniczył bardzo aktywnie w pracach Rady Naukowej Instytutu, współpracował z Komitetem Prognoz Surowcowych PAN, działał bardzo efektywnie jako autor, koordynator i redaktor Mapy metalogenicznej Europy i krajów o ciennych, opracowywanej w ramach Komisji Mapy Geologicznej wiata. Brał tak e udział w pracach wielu organizacji i stowarzysze naukowych.

W 1971 r. otrzymał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego, a w 1976 r. – tytuł profesora zwyczajnego.

Po rezygnacji ze stanowiska dyrektora Instytutu Geologicznego w 1975 r. pracował w Zakładzie Ekonomiki Zasobów i Prac Geologicznych, pełni c kolejno funkcje kierownika Zespołu Kartografii Surowców Mineralnych oraz Pracowni Prognoz Geologicznych Złó Surowców Mineralnych. Po przemianowaniu Zakładu Ekonomiki na Zakład Geologii Gospodarczej obj ł funkcj kierownika Pracowni Prognoz Geologiczno-Złó owych.

W karierze naukowej Romana Osiki specjalne miejsce zajmuje działalno wydawnicza. Jest on autorem licznych prac i artykułów z zakresu geologii złó surowców mineralnych, ich genezy, tektoniki, stratygrafii, bazy surowcowej Polski, mo liwo ci jej rozwoju oraz kierunków polityki w zakresie importu i eksportu surowców. Jest tak e autorem i redaktorem kilkunastu fundamentalnych opracowa monograficznych i kartograficznych z dziedziny surowcowej, mi dzy innymi

VI tomu „Budowa geologiczna Polski – złoża surowców mineralnych”. Ostatni jego prac , której realizację przerwała śmierć, jest Mapa metalogeniczna Polski.

Jego dorobek naukowy oraz aktywność społeczną znalazły uznanie władz państwowych. Jest laureatem zespołowej Nagrody Państwowej I stopnia za odkrycie i opracowanie pierwszej dokumentacji geologicznej złóż rud miedzi. Został też odznaczony Orderem Sztandaru Pracy I klasy, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym (dwukrotnie) i Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz wieloma innymi odznaczeniami.

Zmarł 2 kwietnia 1986 r. w Warszawie.

JAN CZERMINSKI (1923–1976)

Jan Czermiński urodził się 15 października 1923 r. w miejscowości Osielsko na Pomorzu. Do liceum ogólnokształcącego uczęszczał w Bydgoszczy, lecz naukę przerwała wojna i okupacja, w czasie której pracował początkowo jako robotnik, a później jako tokarz.

Liceum ukończył w 1946 r. i w tym samym roku rozpoczął studia geologiczne na Uniwersytecie Poznańskim. Będąc studentem II roku, pełnił już funkcję młodszego asystenta w Katedrze Mineralogii i Petrografii. W 1949 r. przeniósł się na Uniwersytet Warszawski, gdzie także równoległe ze studiami pracował jako młodszy asystent. Studia ukończył w 1950 r., uzyskując dyplom magistra geologii na podstawie pracy pt. „Górna jura w Trojanowie i Szałem pod Kaliszem”.

W 1949 r., jeszcze jako student IV roku, rozpoczął pracę w Instytucie Geologicznym w charakterze geologa terenowego. W 1951 r. objął kierownictwo Wydziału Surowców Skalnych, a w 1952 r. — kierownictwo Wydziału w tokrzyskiego.

Przedmiotem jego zainteresowań badawczych były przede wszystkim Góry w tokrzyskie. Interesował się szczególnie utworami trzeciorzędu, jury, dewonu, a także kambry i zagadnieniami surowcowymi związanymi z utworami tego wieku. Poczynając od 1951 r. prowadził systematyczne badania utworów w głanowych rodowego i górnego dewonu Gór w tokrzyskich.

W grudniu 1952 r. wyjechał do Leningradu na studia doktoranckie, które odbył w Instytucie Górniczym na specjalizacji poszukiwań złóż kopalin. Studia te ukończył w 1954 r., a rozprawę doktorską pt. „Rozwój litologiczny serii w głanowej dewonu południowej części Gór w tokrzyskich” kontynuował w kraju i przedstawił do publicznej obrony na Uniwersytecie Warszawskim w 1959 r.

Po pobycie w Leningradzie wrócił do pracy w Instytucie Geologicznym, początkowo jako kierownik Pracowni Petrografii, a następnie jako kierownik Zakładu Podstawowych Badań Geologicznych. W latach 1956–1970 był zastępcą dyrektora ds. badań podstawowych, a w latach 1970–1975 — ds. złóż surowców stałych.

Na początku lat sześćdziesiątych rozpoczął badania genezy złóż siarki zapadliska przedkarpackiego. Na podstawie analizy olbrzymiej ilości danych geologicznych wysunął tezę o decydującym wpływie czynników mikrobiologicznych w powstawaniu polskich złóż siarki. Równoległe z badaniami genezy złóż siarki zajmował się wybranymi problemami stratygrafii, paleogeografii, a także tektoniki paleozoiku i utworów starszych. Był autorem pierwszego opracowania utworów metamorficznych na Pomorzu Zachodnim w otworze Gocinno.

W 1963 r. został powołany na stanowisko samodzielnego pracownika naukowego, które na mocy późniejszych przepisów zostało zmienione na stanowiska docenta. Tytuł profesora nadzwyczajnego nauk przyrodniczych otrzymał w listopadzie 1974 r. Wynikiem dalszej działalności naukowej Jana Czermińskiego jest kilka publikacji, wśród których na uwagę zasługuje „Tablica litostratigraficzna utworów geologicznych Polski”, opublikowana wspólnie z S. Ciełickim, S. Kozłowskim, M. Pajchlową, W. Rykiem i A. Iłkiewiczem w 1971 r.

W tym wydarzeniem w działalność Jana Czermińskiego było założenie „Kwartalnika Geologicznego”, specjalistycznego czasopisma Instytutu publikującego wyniki bieżących badań. Od początku był redaktorem tego periodyku i poświęcił mu sporo uwagi.

Jan Czermiński był też bardzo głęboko zaangażowany w prace z zakresu organizacji nauki jako członek wielu komisji w Centralnym Urzędzie Geologii i innych resortach. W latach 1972–1975 był sekretarzem Komitetu Nauk Geologicznych PAN oraz członkiem prezydium tego Komitetu. Przez 12 lat uczestniczył w pracach Stałej Komisji Geologicznej RWPG. Był konsultantem naukowym polskiej ekspedycji geologicznej w Mongolii. Należał też do kilku towarzystw naukowych krajowych i zagranicznych.

Działalność badawczą i organizacyjną Jana Czermińskiego towarzyszyła również praca dydaktyczna. W latach 1955–1961 był wykładowcą geologii poszukiwawczej w Uniwersytecie Warszawskim, a od 1965 r. wykładowcą geologii w Uniwersytecie Łódzkim.

Jego dorobek naukowy obejmuje 56 prac publikowanych, 42 prace archiwalne, 16 wygłoszonych referatów, 17 lat wykładów na wyższych uczelniach oraz uczestnictwo w 10 kongresach i zjazdach zagranicznych. Wniósł duży wkład w rozwój bazy surowcowej kraju. Za swe zasługi został odznaczony Oficerskim Krzyżem Orderu Odrodzenia Polski, Kawalerskim Krzyżem Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem X-lecia PRL i Medalem XXX-lecia PRL.

W sierpniu 1975 r. został powołany na stanowisko dyrektora Instytutu Geologicznego. W niespełna 7 miesięcy później zmarł niespodziewanie, po krótkiej chorobie, w Warszawie w dniu 2 marca 1976 r.

JAN MALINOWSKI (1922–1994)

Jan Malinowski urodził się 1 stycznia 1922 r. w Sitnie w województwie lubelskim. W latach 1948–1952 studiował na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Wrocławskiego, gdzie uzyskał stopień magistra filozofii w zakresie geologii.

Od ukończenia studiów do końca życia był pracownikiem Państwowego Instytutu Geologicznego. Sercem był związany ze stronami rodzinnymi, które badał, a znaczące wyniki prac opublikował. W Państwowym Instytucie Geologicznym przeszedł kolejno wszystkie szczeble organizacyjne: od kierownika pracowni i zakładu, przez zastępcę dyrektora, do stanowiska dyrektora w latach 1976–1981.

W 1962 r. obronił rozprawę doktorską pt. „Budowa geologiczna i własności geotechniczne lessów Rostocza i Kotliny Zamojskiej między Turobinem i Szczepieszynem”. Podsumowanie jego badań

regionalnych znajdujemy w monografiach: „Badania geologiczno-inżynierskie lessów” (1970), „Charakterystyka hydrogeologiczna ródleń Roztocza Zachodniego” (1979), „Hydrogeologia odpływu podziemnego Roztocza rodkowego” (1986). Rozprawa pt. „Hydrogeologia Roztocza Zachodniego” stała się podstawą nadania mu w 1974 r. przez Radę Wydziału Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Wrocławskiego stopnia naukowego doktora habilitowanego. W 1977 r. uzyskał tytuł profesora.

Jest autorem 115 prac publikowanych, 36 powonnych dokumentacji, ponad 100 opinii oraz ekspertyz. Ten bogaty i wszechstronny dorobek naukowy jest oceniany bardzo wysoko.

Badania regionalne, rozpoczął na Roztoczu, rozszerzył następnie na całą Wyżynę Lubelską i wschodnie obrzeżenie Gór Wierzbickich. Ich wyniki zawarł w opracowaniu czterech arkuszy Mapy hydrogeologicznej Polski 1:200 000 i w kilku publikacjach na temat głównych problemów hydrogeologicznych utworów kredowych regionu lubelskiego.

Powonny wkład wniósł Jan Malinowski również w badania metodyczne. Dotyczyły one ustalenia regionalnych metod badań geologiczno-inżynierskich dla różnych typów budownictwa, sporządzenia kompleksowych zdjęć geologiczno-inżynierskich i map przeglądowych. Wynikiem działalności na tym polu jest wiele artykułów i rozpraw, a zwłaszcza dwa wydania podręcznika geologii inżynierskiej dla technikum geologicznego. Znaczący był również jego udział w opracowaniu „Poradnika służby geologicznej” oraz „Poradnika hydrogeologicznego”.

Na wyróżnienie zasługują syntetyczne opracowania kartograficzne. Należy do nich między innymi „Atlas geologiczno-inżynierski Warszawy w skali 1:20 000”, który stanowi cenną wartość dla wszystkich, których działalność jest związana z planowaniem, projektowaniem i budową obiektów w Warszawie. Podobne znaczenie mają też opracowane przez niego mapy geologiczno-inżynierskie w skali 1:300 000.

Najważniejszym kierunkiem badawczym Jana Malinowskiego była jednak niewątpliwie kartografia hydrogeologiczna. Rozpoczął ją jako redaktor „Atlasu zasobów zwykłych wód podziemnych i ich wykorzystanie w Polsce w skali 1:500 000”. Jego zasługą było bardzo szybkie wydanie atlasu w 1977 r., po rekordowo krótkiej fazie redakcyjno-drukarskiej. Z jego inicjatywy i pod jego redakcją ukazała się w 1991 r. pierwsza w kraju monografia regionalna wód podziemnych z cyklu „Budowa geologiczna Polski”, t. VII „Hydrogeologia”, wypełniająca dotkliwą lukę utrzymującą się tak długo ze względu na „tajność wód podziemnych z uwagi na obronność kraju”. Prace nad monografią trwały blisko 10 lat, między innymi w związku ze zmieniającymi się procedurami tajności, a wraz z nimi zmieniającym się zakresem opracowania. Był także redaktorem Mapy hydrogeologiczno-geologicznej Polski 1:50 000, a także współautorem instrukcji jej opracowywania.

Jan Malinowski był aktywnym członkiem wielu organizacji geologicznych w kraju i za granicą, członkiem rad naukowych, komitetów, m.in. Państwowej Rady Ochrony Środowiska, Rady Naukowej Metra, Komisji Dokumentacji Geologiczno-Inżynierskich i Komisji Dokumentacji Hydrogeologicznych. Współpracował z Instytutem Hydrogeologii i Geologii w Giesen (Niemcy), gdzie wygłosił cykl wykładów. Brał aktywny udział w pracach Komisji Hydrogeologii Krasu IAH. Był stałym recenzentem międzynarodowego wydawnictwa literatury geologicznej Elsevier

w Amsterdamie, instytucji znanej z wysokich wymagań. Współpracował też stale z instytutami geologicznymi w Berlinie, Pradze i Bratysławie, a w Rydze był członkiem Rady Naukowo-Technicznej Centrum Koordynacyjnego Badań Geologicznych Mórz i Oceanów.

Był promotorem siedmiu prac doktorskich i recenzentem ponad 30 rozpraw doktorskich i habilitacyjnych. Jako recenzent, opiekun naukowy, a czesto do wiadczony kolega wykazywał ogromnąyczliwość, słuch rad, zachęty, a także swym autorytetem, zwłaszcza młodym pracownikom nauki.

Jan Malinowski był odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, otrzymał też wiele odznaczeń resortowych. W dniu 11 listopada 1988 r. prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodźstwie, na wniosek Rady Ministrów, przyznał mu Krzyż za Wolność i Niepodległość z Mieczami za czynny udział w walce o wolność Polski w okresie II wojny światowej 1939–1945.

Przedwczesna śmierć przerwała realizację jego kolejnej inicjatywy, opracowania dotyczącego ochrony zasobów wód podziemnych w Polsce.

Zmarł 21 maja 1994 r. w Warszawie.

WACŁAW RYKA (1931–1996)

Wacław Ryka urodził się 23 lipca 1931 r. we Lwowie, gdzie przeżył wojnę. W 1945 r. został wraz z rodziną przesiedlony do Krakowa. Tam w 1951 r. rozpoczął studia na Wydziale Geologiczno-Poszukiwawczym Akademii Górniczo-Hutniczej. Studiował pod okiem wybitnych profesorów — Antoniego Gawła i Mariana Księżkiewicza, którzy potrafili zafascynować go geologią. Jako specjalizację wybrał petrografię, a praktykę dyplomową w okolicach Barda w Górach Świętokrzyskich zwiazał z problematyką skał krystalicznych.

W 1956 r. uzyskał dyplom magistra na podstawie rozprawy „Opracowanie diabazów okolic Barda” i rozpoczął pracę w Instytucie Geologicznym w Warszawie. Z Instytutem był związany nieprzerwanie przez 40 lat, przeszedł w nim wszystkie szczeble kariery naukowej i zawodowej, od praktykanta do dyrektora naczelnego, które to funkcje sprawował w latach 1981–1989.

W 1961 r. uzyskał stopień doktora nauk przyrodniczych na podstawie pracy „Zjawiska metamorfizmu w obrzeżeniu płyty wschodnioeuropejskiej”, a w 1969 r.

habilitował się na podstawie rozprawy „Czarnokity z Podlasia”. W 1976 r. uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1986 r. — profesora zwyczajnego. W 1994 r. został członkiem korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności.

Lista jego indywidualnych i zbiorowych publikacji obejmuje 207 pozycji. Pierwszą z nich była opublikowana w Kwartalniku Geologicznym praca magisterska, ostatnią — artykuł w Przeglądzie Geologicznym „Państwowy Instytut Geologiczny — kartki z kalendarza”, napisany z okazji 75-lecia PIG.

Sam oraz ze współautorami opublikował wyniki badań skał magmowych oraz utworów piroklastycznych Gór w tokrzyskich, a także granulitów Gór Sowich. Prace te były wstępem do podjęcia znacznie szerszej problematyki rozpoznania głębokiego podłoża krystalicznego północno-wschodniej Polski. Jego pierwsza publikacja z tego zakresu ukazała się w 1961 r. Wraz z najbliższym współpracownikiem S. Kubickim wniósł ogromny wkład w rozpoznanie podłoża NE Polski. Nie ograniczył się do własnych badań, inspirując prace zespołowe, których wynikiem były między innymi „Atlas geologiczny podłoża krystalicznego polskiej części platformy wschodnio-europejskiej” (1982), wyróżniony Nagrodą Państwową II stopnia.

Wacław Ryka podjął również badania magmatyzmu i metamorfizmu w północno-wschodnim obrzeżu Górnośląskiego Zagłębia Węglowego i wykazał istnienie przejawów metamorfizmu regionalnego facji zielcowej. Badania skał wulkanicznych, nawierconych na obszarze Niżu Polskiego, pozwoliły mu na opracowanie stratygrafii i korelacji przejawów działalności eruptywnej w czerwonym spongowcu. Prowadził także badania genezy złóż siarki w zapadlisku przedkarpackim i wykazał, że procesy redukcji siarczanów zachodziły pod wpływem działania bakterii.

Metody petrologiczne były dla niego kluczem do rozwijania bardziej ogólnych zagadnień strukturalnych, dlatego również wielką wagę jak do prac analitycznych przywiązywał do gromadzenia materiałów i definiowania pojęć. Był współautorem „Słownika stratygraficznego”, „Katalogów analiz chemicznych minerałów i skał”, licznych zeszytów z serii Profile Głębokich Wierceni Państwowego Instytutu Geologicznego. Opracował instrukcję „Klasyfikacja i nazewnictwo skał plutonicznych”. Na pierwszym miejscu należy jednak wymienić „Słownik petrograficzny”, opracowany wspólnie z A. Maliszewskim.

Obok prac badawczych Wacław Ryka prowadził również rozległą działalność organizacyjną. Był kilkakrotnie członkiem Rady Naukowej PIG, jak również rad naukowych i programowych 14 innych instytutów. Był członkiem kolegiów redakcyjnych (między innymi Kwartalnika Geologicznego, Mineralogia Polonica, Archiwum Mineralogicznego i Mineralogical Abstracts), a także redaktorem wielu prac zbiorowych. Brał czynny udział w pracach Komisji Nauk Geologicznych PAN i Komisji Nauk Mineralogicznych PAN oraz w pracach Międzynarodowej Unii Nauk Geologicznych (IUGS), a także programów badawczych IGCP i Europrobe. Był także aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Geologicznego, wchodził w skład Zarządu Głównego, oraz członkiem założycielem Polskiego Towarzystwa Mineralogicznego. Był członkiem zagranicznym Ukraińskiej Akademii Nauk.

Był promotorem 12 prac doktorskich oraz recenzentem 11 rozpraw doktorskich i 6 habilitacyjnych. Był również autorem 8 opinii nadania tytułu profesora.

Trudnym okresem w jego życiu był czas wielkich przeobrażeń ustrojowych. W latach 1981–1989, będąc dyrektorem naczelnym, przeprowadził Instytut przez okres stanu wojennego i ciężkich zmian warunków działania. W czasie jego kadencji Instytut po niemal czterdziestu latach powrócił do pierwotnej nazwy — Państwowy Instytut Geologiczny.

Po odejściu ze stanowiska dyrektora powrócił do macierzystego Zakładu Petrologii i do poprzedniej tematyki badawczej. Szeroko wykorzystywał nowoczesne metody badań petrograficznych, częściowo wykonywane w laboratoriach Służby Geologicznej Stanów Zjednoczonych. W ostatnich latach życia skierował swoje zainteresowania ku karbonatytom i wulkanizmowi.

Zmarł w trakcie podróży służbowej w wulkanicznym rejonie Yellowstone (USA) 20 maja 1996 r.

Cześć Ich pamięci!

Wykorzystane materiały

- BAŁYSKI J., PACZYŃSKI B., 1994 — Jan Malinowski (1922–1994). *Prz. Geol.*, **42**, 12: 1075–1077.
- LINDNER L., 1989 — Stefan Zbigniew Różycki (1906–1988). *Prz. Geol.*, **37**, 1: .
- MALINOWSKI J., 1981 — Edward Rühle — geolog, kartograf i badacz czwartorzędowy. *Biul. Inst. Geol.*, **321**: 7–12.
- MOJSKI J., 1988 — Badania czwartorzędowe w dorobku naukowym profesora Edwarda Rühle. *Kwart. Geol.*, **33**, 2: 127–144.
- NAKIELSKI H., 1985 — „Schronisko”. Wspomnienia prof. dr. Edwarda Rühle. Biret i rogatywka. ISKRY, Warszawa.
- PASSENDORFER E., HAKENBERG M., 1973 — Kazimierz Guzik (1911–1970). *Rocz. Pol. Tow. Geol.*, **43**, 4: 585–594.
- RYKA W., 1987 — Profesor Roman Osika — Człowiek i Geolog. *Kwart. Geol.*, **31**, 1: 3–14.
- RÜHLE E., 1976 — Jan Czermiński (1923–1976). *Rocz. Pol. Tow. Geol.*, **46**, 4: 591–599.
- SAMUJŁO J.S. (red.), 1970 — Wydawnictwa jubileuszowe 1919–1967. AGH, Kraków.
- SYLWESTRZAK H., 1996 — Wacław Ryka (1933–1996). *Prz. Geol.*, **44**, 9: 885–886.
- TWAROGOWSKI J., 1974 — Jan Czarnocki. W: Poczty wielkich geologów. Inst. Wyd. „Nasza Księgarnia”. Warszawa
- TYSKI S., 1988 — Działalność wojenna Profesora Edwarda Rühlego. *Prz. Geol.*, **36**, 12: 686–688.
- WÓJCIK Z., 1997 — Karol Bohdanowicz. Szkic portretu badacza Azji. Pol. Tow. Ludoznawcze, Ofic. Wyd. „Biblioteka Zesłańca”, Państw. Inst. Geol. Warszawa–Wrocław.
- ZNOSKO J., 1976 — Wspomnienie pośmiertne o profesorze Janie Czermińskim. *Prz. Geol.*, **24**, 4: 175–176.
- ZNOSKO J., 1977 — Sylwetka naukowa prof. dr hab. Stefana Zbigniewa Różyckiego. *Prz. Geol.*, **25**, 11: 586–588.